

Op praten over spreiding rust nog steeds een taboe

Bij de roep om een enigszins gelijke spreiding van allochtone leerlingen over alle scholen in een gemeente, valt al snel de verwijzing naar het grondwettelijk recht op vrije schoolkeuze. Maar is diezelfde Grondwet niet juist bedoeld om *grondrechten* van een wettelijke basis te voorzien? En is het recht op goed

WITTE SCHOLEN

onderwijs niet juist één van die grondrechten? Een bijdrage aan de discussie over de opdeling van het onderwijs in zwarte en witte scholen.

ZWARTE SCHOLEN

Staatssecretaris Adelmund werd er emotioneel van in het recente debat over de onderwijsbegroting: de Kamerleden die zo veel aandacht hebben voor de problemen van allochtonen in het onderwijs, en zo weinig voor de vorderingen die gemaakt worden. Toch kon ook Adelmund niet ontkennen dat de achterstanden nog erg groot zijn. Als oplossing wil de staatssecretaris vooral inzetten op extra voorzieningen voor twee- tot vierjarigen in risicowijken, zodat de beginachterstand op de basisschool teruggedrongen kan worden. Van uitbreiding van de leerplicht zoals Groen-Links voorstelde (twee procent van de vierjari-

gen gaat niet naar school – onder de Marokkaanse kinderen in Rotterdam is dat 24 procent) wil Adelmund niets weten. En van een beleid gericht op spreiding van allochtone kinderen over de scholen al helemaal niet. In het debat kwam onder andere het voorbeeld van Amersfoort ter sprake, waar gewerkt wordt aan maatregelen die spreiding moeten stimuleren (zie kader). Namens de SP zwaaide Harry van Bommel die aanpak alle lof toe. CDA en

VVD riepen schande en haalden de vrije schoolkeuze erbij. PvdA-woordvoerder mevrouw Barth was – in strijd met eerdere uitspraken van de PvdA – positief over 'Amersfoort'. Het voorstel van Van Bommel om de aanpak tot voorbeeld te stellen aan andere plaatsen, wees ze echter nadrukkelijk af. Ook Adelmund ging niet in op het voorstel. De staatssecretaris – die het woord zwarte scholen niet over haar lippen kan krijgen, maar het steeds heeft over

Op praten over spreiding rust nog steeds een taboe

WITTE SCHOLEN / ZWARTE

onderwijskansenscholen – ging niet verder dan de mededeling dat ze de ontwikkeling in Amersfoort 'zal volgen'.

Het achterstanden beleid voldoet niet om gelijke kansen te krijgen. Toch is pleiten voor gemende scholen nog taboe

In *Alles Kids?* breekt de SP nadrukkelijk een lans voor het tegengaan van segregatie in het onderwijs, dat wil zeggen van de ontwikkeling naar 'zwarte' en 'witte' scholen. 'Als je serieus werk wil maken van het

realiseren van gelijke kansen voor kinderen, dan ontkomt je daar niet aan,' concludeert Agnes Kant. 'Adelmund heeft wel gelijk dat het met veel allochtone kinderen verheugend goed gaat. Maar dat zijn vooral de kinderen die op gemengde scholen zitten. Voor de problemen die ontstaan door de toenemende segregatie is nog echt te weinig aandacht. Men erkent wel dat er achterstanden zijn, maar er rust een taboe op om de ontwikkeling naar zwarte en witte scholen als een probleem te zien. Men wedt nog steeds op het paard van het achterstandenbeleid, waarbij allochtone leer-

lingen zwaarder wegen en een zwarte school dus eerder extra leerkrachten krijgt. In een recent rapport concludeert het Sociaal Cultureel Planbureau echter klip en klaar dat het achterstandenbeleid onvoldoende is gebleken om gelijke kansen te creëren. Toch wordt buiten de SP nog steeds de principiële vraag niet gesteld of dit wel de juiste weg is. De discussie wordt uit de weg gegaan. Opmerkingen over zwarte en witte scholen worden meteen in de negatieve hoek getrokken. Daar mag je niet over praten. Doe je dat wel, dan wordt steevast gereageerd met gemeenplaatsen

als *wat er mis met een zwarte school?* Alsof ontkennen van het probleem wel helpt!

Aan praten over kwaliteitsverhoging heb je weinig als er een onoplosbaar personeelsprobleem is

Het kabinet en de meerderheid in de Tweede Kamer proberen ongewenste effecten van het gescheiden naar school gaan te bezweren door de kwaliteit van zwarte scholen te verbeteren. Wat is er daar mis mee? Kant: 'Natuurlijk moet er geïnvesteerd worden in het onderwijs, maar dat geldt voor alle scholen die kwalitatief onvoldoende zijn. Bovendien valt kwaliteit verbeteren voor een zwarte school niet mee. Er wordt onvoldoende erkend dat een school waar het percentage allochtone kinderen stijgt, in een neerwaartse spiraal terecht komt: steeds meer autochtone kinderen worden als gevolg daarvan van school gehaald, en ook de meest kansrijke allochtone kinderen vertrekken, net als de goede leerkrachten. Nogal wat zwarte scholen kampen met vrijwel onoplosbare personeelsproblemen. Dan is het nogal onrealistisch om een discussie te voeren over het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs. Bovendien, als een school veel kinderen heeft met een taalachterstand – en dat is het geval op een zwarte school – dan wordt het niveau van het onderwijsaanbod op zo'n school lager. Dat is volstrekt logisch en zo goed als onvermijdelijk: het onderwijs wordt

Amersfoort kiest voor spreiding om problemen te voorkomen

Op 25 oktober presenteerde onderwijs-wethouder Fränzel van Amersfoort plannen om te voorkomen dat de concentratie van allochtone leerlingen een probleem wordt in zijn gemeente. Aan de plannen waren maanden van overleg vooraf gegaan tussen de gemeente, oudercommissies, scholen en peuterspeelzalen. Daarbij was als gezamenlijk uitgangspunt geformuleerd dat segregatie in het onderwijs onwenselijk is en nadelig voor het integratieproces, en dat de betrokken instellingen een eigen verantwoordelijkheid hebben in het vraagstuk van de spreiding van leerlingen. Onderdelen van het Amersfoortse plan van aanpak zijn onder andere:

- Basisscholen maken op wijkniveau afspraken over opname en doorverwijzing van leerlingen, gericht op een betere spreiding.
- Er komt een 'verbindingsofficier' die de scholen ondersteunt bij het maken van de afspraken.
- Er wordt veel energie gestoken in het voorlichten van ouders met als doel het doorbreken van 'automatische keuzes' en het corrigeren van eenzijdige beeldvorming.
- Intercultureel onderwijs wordt bevorderd.
- Er komen projecten op wijkniveau waarbij 'zwarte' en 'witte' scholen nauw samenwerken.

Een kopie van het goed doordachte plan kan opgevraagd worden bij de Kamerfractie (Marianne Langkamp)

SCHOLEN

immers automatisch afgestemd op de leerlingen.'

Wat moet er dan wel gebeuren? 'Naast forse investeringen in het onderwijs, waardoor het vak van leraar aantrekkelijker wordt, moet landelijk het initiatief genomen worden om te bevorderen dat er op lokaal niveau afspraken gemaakt worden. Daarbij moet het doel zijn te komen tot een betere spreiding van allochtone kinderen over de scholen, in het belang van de kansen van die kinderen en van de integratie. Eén beleid waarbij je landelijk de plaatselijke maatregelen invult, werkt niet: daarvoor verschillen de situaties per plaats te veel. Maar wel eisen wij van het kabinet – en zeker van minster van Boxtel van integratiebeleid – dat het de gemeenten aanzet om beleid te maken dat leidt tot gemengde scholen.

Drang met r is zeker op zijn plaats

Hoever moeten gemeenten en scholen daarbij gaan? Is gedwongen spreiding een optie? 'Dwang in de vorm van *jouw kind moet naar die school*, moeten we zeker niet krijgen. Eventueel kun je per school maximum-percentages vaststellen. Maar ik denk dat je in de meeste gevallen niet eens zo ver hoeft te gaan. Belangrijker dan over de grenzen van maatregelen te praten is het om serieus een maximale inspanning te leveren. Daarbij hoeft je drang – met een r – beslist niet uit te sluiten. Je moet mensen goed voorlichten en je mag prikkels inbouwen die het ge-

drag beïnvloeden. Ik denk dat je daarmee een heel eind komt.'

Veel gemeenten zullen vanuit hun praktijk snel de voordelen van een betere spreiding inzien

Afspraken moeten plaatselijk gemaakt worden, afhankelijk van de situatie. Welke plaats kunnen SP-afdelingen en raadsfracties daarin hebben?

Kant: 'Wel, ik hoop in ieder geval dat afdelingen er méér mee gaan doen. Want ik hoor daar eigenlijk erg weinig van. Zwengel de discussie aan, zou ik zeggen. Stel voor dat alle betrokken partijen om tafel gaan zitten, zoals in Amersfoort gebeurd is, om te bekijken welke maatregelen wenselijk en mogelijk zijn. Het uitgangspunt daarbij moet niet zijn *zwarte scholen zijn slecht*, maar *wat moet er gebeuren om kinderen gelijke kansen te bieden*? Dan denk ik dat er in veel

gemeenten snel overeenstemming komt dat een betere spreiding nagestreefd moet worden. Met de Alles Kids?-campagne maken we er als SP een grote zaak van dat alle kinderen een goede kans krijgen op ont-

plooiing. Dit onderwerp heeft daar alles mee te maken: we móeten hier dus wel mee bezig. En zijn er vragen, dan kunnen afdelingen natuurlijk altijd terecht bij mij en bij Marianne Langkamp.'

De cijfers...

Het ministerie van OC&W noemt een school 'zwart' als meer dan 70 procent van de leerlingen allochtoon is. Volgens CBS-cijfers uit 1995 is het aantal zwarte scholen tussen 1985 en 1994 van 30 naar 139 gestegen. Sindsdien ontbreken exacte gegevens over de toename. Naar schatting zijn er inmiddels ongeveer 270 zwarte scholen. Alleen Amsterdam al telde er in 1996 77: een verzesvoudiging sinds 1988. Van de 7100 basisscholen die Nederland telt, zijn er ruim 100 die meer dan 90 procent allochtone leerlingen hebben. Over heel Nederland genomen is 13,5 procent van de basisschoolleerlingen allochtoon. Ons land telt 29 Islamitische scholen. Uit een recent Nipo-onderzoek bleek dat 91 procent van de ouders uit een wijk met evenveel autochtone als allochtone kinderen de voorkeur geeft aan twee gemengde scholen in plaats van aan een witte en een zwarte.

...en de praktijk erachter

Volgens de Lighthartschool in de Haagse Schilderswijk verlaten allochtone leerlingen de basisschool met een gemiddelde taalkennis van zo'n 16.000 woorden tegenover 24.000 woorden voor autochtone 12-jarigen. In het Onderwijsverslag 1997 concludeert de inspectie dat het onderwijs tekort schiet bij het bereiken van gelijke kansen voor allochtone jongeren. Nederland behoort volgens het verslag samen met de VS tot de westerse landen met de grootste verschillen in leerprestaties tussen autochtone en allochtone leerlingen. In het Onderwijsverslag 1998 luidde één van de conclusies dat allochtone leerlingen duidelijk beter blijken te presteren op scholen met relatief veel kansrijke leerlingen dan op scholen met relatief veel kansarme kinderen.

Doe onderzoek

Het tegengaan van zwarte en witte scholen is een belangrijk aspect in de Alles Kids?-campagne. De Kamerfractie zal er de komende tijd extra aandacht aan besteden. Afdelingen worden opgeroepen daaraan bij te dragen en er ook in hun plaats werk van te maken. Een concreet verzoek hierbij is dat afdelingen onderzoek gaan doen naar de mening van ouders (en eventueel leerkrachten) van zwarte scholen. De Kamerfractie zal de coördinatie van het onderzoek op zich nemen. Afdelingen die eraan mee willen doen, wordt dan ook verzocht eerst contact op te nemen met Marianne Langkamp of Agnes Kant.